

забезпечення фінансової самостійності місцевих органів влади, виявляє основні тенденції у формуванні та використанні фінансових ресурсів бюджету, оцінює фінансової стійкості місцевих бюджетів.

Автором підкреслюється значущість місцевих бюджетів, за допомогою фінансових ресурсів яких вони активно впливають на економічні та соціальні процеси адміністративно-територіальних одиниць і створюють можливості для розв'язання загальнодержавних проблем на регіональному рівні та підвищення якості життя громадян. У зв'язку з цим, створення та використання фінансових ресурсів місцевими органами державної влади повинно визначатися на основі пріоритетів і стратегічних цілей розвитку держави.

Література:

1. Кириленко О. П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). К.: НІОС, 2000. 384с.

2. Клець Л. Є. Місцеві фінанси: термінол. словник /за ред. Л. Є. Клець, М. Б. Тристан. Донбаська держ. машинобудівна академія. Краматорськ: ДДМА, 2007. 223 с.

3. Климчук С. В., Вожжов А. П., Колодий С. Ю., Корчинский В. Е., Бондарь А. П. и др. Финансово-кредитный механизм обеспечения развития региона: монография. Симферополь: ООО "ДиАйПи", 2010. 375 с.

4. Гупаловська М.Б. Сучасні тенденції функціонування місцевих бюджетів України URL: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/27900/1/30.PDF> (дата звернення 27.10.2018).

Попков Сергій Артемович

ст. гр. ФМНВ-21, ТНЕУ

Науковий керівник - д.е.н., професор Чорна Н.П.

ФОРМУВАННЯ І РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Державний бюджет є одною із головних ланок фінансової системи. Державний бюджет впливає на всі процеси, які відбуваються у соціальній та економічній сферах суспільства. Він фактично забезпечує існування країни, розвиток її економіки і культури, соціальний захист населення [5].

Через бюджет держава акумулює кошти для фінансування пріоритетних напрямів виробництва, соціального розвитку, активізує заходи щодо збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, а також цільового і економного витрачання державних коштів. Специфіка доходів бюджету полягає у тому, що правильне їх формування, організація та використання зумовлюють підвищення ефективності соціально-економічного розвитку країни та подальшу його стабілізацію. Державний бюджет є головним ланцюгом бюджетної системи. Формування надходжень до бюджету проводиться шляхом перерозподілу доходів, що створюються в країні. Доходи Державного бюджету - це частина централізованих фінансових ресурсів держави, яка необхідна для виконання її функцій. Доходи Держбюджету є суттєвим комплексним фактором впливу на соціально – економічне становище держави, що забезпечує її фінансову стійкість, соціальну стабільність, дає можливість здійснювати перерозподіл коштів на користь пріоритетних галузей економіки, вирішувати проблеми соціального захисту населення. Склад доходів визначений Бюджетним кодексом України. Науковцями виділяються дві основні групи джерел формування доходів бюджету: зовнішні (прямий перерозподіл, міжнародний кредит фінансових організацій або іноземних держав, оподаткування експортно-імпортової діяльності, валютне регулювання та ціновий механізм) та внутрішні (валовий внутрішній продукт і національне багатство) Усі процеси, що пов'язані з формуванням бюджету та регламентацією доходів відбуваються згідно з бюджетним законодавством України, у склад якого входять наступні закони та нормативно – правові акти: Конституція України, Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про Державний бюджет» на відповідний рік, інші закони та нормативно – правові акти, що регулюють бюджетні відносини. Питання наповнення Державного бюджету завжди було й буде актуальним для України, оскільки існує велика кількість невирішених проблем стосовно формування дохідної частини бюджету. Серед них можна виділити такі, як проблема щорічного невиконання бюджету; прийняття Державного бюджету з дефіцитом; наявність порушень та недоліків у формуванні доходів Державного бюджету, що викликані неналежним контролем за процесом формування дохідної частини бюджету; відсутнє чітке визначення складу доходів, що закріплені за 84 загальним та спеціальним фондами; проблема реалізації стратегічного планування на практиці; неефективна бюджетно-податкова політика тощо. Перелічені проблеми створюють загрозу своєчасного та в

повному обсязі надходження доходів Державного бюджету. Результати оцінювання дохідної частини Державного бюджету протягом 2016 – 2017 років свідчать, що основне навантаження з наповнення дохідної частини бюджету лягає на податкові надходження, однак їх частка в структурі доходів щороку зменшується. За період, що підлягає аналізу, податкові надходження зросли на 147,8 млрд. грн. або майже в 1,6 разів і у 2015 році склали 409,4 млрд. грн. Частка податкових надходжень у структурі дохідної частини Державного бюджету скоротилася на 6,58 в. п. і станом на 2015 рік дорівнювала 76,57 в. п. Серед податкових надходжень домінують податок на додану вартість, акцизний податок, податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток. Роль неподаткових надходжень, на відміну від податкових, за останні роки суттєво зросла. Неподаткові надходження за період 2016-2017 рр. збільшилися на 70,9 млрд. грн. і у 2015 році дорівнювали 120,0 млрд. грн. Їх питома вага зросла на 6,83 в. п. і у 2016 році склала 22,44 в. п. Доходи від операцій з капіталом та трансферти займають досить незначну частку у структурі доходів Державного бюджету. На них припадає, щонайбільше, 2 %. Річний план доходів за останні п'ять років було виконано лише у 2011 та 2015 роках. У 2011 році план було виконано на 100,4%. Головним результатом виконання дохідної частини Державного бюджету у 2011 році став вищий порівняно з попереднім роком рівень фіскальних надходжень. Так, податків до бюджету було сплачено на 56,7% більше, ніж у попередньому році. Річний план 2015 року перевиконаний на 2,4 млрд. грн., або на 0,5%. Головним і єдиним результатом виконання дохідної частини Державного бюджету став вищий (на 8,6%) порівняно з планом рівень неподаткових надходжень. Усі фактори впливу на обсяг доходів Держбюджету можна розділити на фактори внутрішнього і зовнішнього характеру, які мають економічне, соціальне і 85 політичне спрямування. У ході проведеного дослідження було виявлено, що на доходи Державного бюджету впливає велика сукупність факторів, але різною мірою. Серед показників, які впливають на обсяг доходів Державного бюджету наступні: ВВП, індекс споживчих цін, середня заробітна платня, експорт, імпорт, обсяг прямих іноземних інвестицій та обсяг державного і гарантованого державою боргу тощо. До заходів удосконалення надходжень до Державного бюджету України слід віднести: здійснення моніторингу із застосуванням аудиту, аналізу та постійного контролю за стягненням податків, зборів і обов'язкових платежів та мобілізацією доходів бюджету; своєчасна розробка,

експертиза, всебічне обговорення й затвердження Верховною Радою проекту «Закону про Державний бюджет» не пізніше грудня кожного поточного року на черговий рік; інвестування бюджетних коштів у розвиток галузей, які втілюють у виробництво наукові досягнення та визначають рівень економічної потужності держави; залучення іноземного капіталу до України; впровадження цивільно-правових методів державного контролю за правильністю та своєчасністю сплати податків фізичними і юридичними особами; забезпечення стабільності, простоти й однозначності в трактуванні податкового законодавства; проведення інвентаризації діючих пільг та пільгових режимів з метою оцінки їх ефективності та доцільності; переорієнтація податкової політики із суто фіскальних цілей на стимулювання економічного зростання тощо. Враховуючи комплекс макроекономічних проблем та загроз, які супроводжують процес позичкового фінансування державних видатків, економічна стратегія держави має бути спрямована на пошук альтернативних джерел поповнення дохідної частини бюджету. В якості такої альтернативи можуть виступити: підвищення податку на прибуток для великих підприємств, тобто фінансових та промислово-фінансових груп, які мають значні річні обороти або ж, навпаки, застосування стимулюючої моделі податку на прибуток, де оподаткуванню за звичайною ставкою підлягатиме та частина прибутку, яку акціонери бажатимуть отримати в якості дивідендів. На іншу частину прибутку, яку підприємство планує інвестувати, будуть поширюватися спрощені податкові режими у формі знижених податкових ставок на прибуток, або загалом звільнення від оподаткування тієї частини податку на прибуток, яку підприємство реінвестує у модернізацію; запровадження підвищеної ставки ПДВ на товари розкоші; розширення групи підакцизних товарів: стягувати податок з операцій придбання товарів, які є товарами преміям - класу та / або шкідливі для здоров'я; підвищення ставок екологічного податку; оптимізація системи податкових пільг; посилення боротьби з мінімізацією оподаткування та ухилянням від сплати податків; збільшення кількості послуг, що надаються державними органами та пошук нових видів платних послуг; запровадження стратегічного бюджетного планування.

Вивчення і дослідження світового досвіду формування центрального бюджету є важливою передумовою для його удосконалення в Україні. Це несе у собі широкі можливості для ефективного впровадження в нашій країні в умовах утвердження в країні ринкових відносин. Практичне

значення одержаних результатів полягає в тому, що проведене дослідження дало змогу виявити низку проблемних моментів у процесі формування дохідної частини Державного бюджету, що можуть стати предметом подальших наукових дискусій та досліджень.

Література:

1. Бабич Т. С., Жибер Т. В. Макрофінансове бюджетування: навч. посіб. / за ред. В. М. Федосова. К. : КНЕУ, 2011. 311 с.
2. Бачо Р. Й., Иллар Е. Й., Бачо Є. Й. Стан формування дохідної частини бюджету України в сучасних кризових умовах. *Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка*. 2014. Вип. 42, Ч. 1. С. 140-145.
3. Боронос В. Г. Особливості реалізації бюджетно-податкової політики України та визначення напрямів її розвитку. *Бізнес Інформ*. 2012. № 6. С. 145-148.
4. Буздуган Я. Відкриті питання податкової реформи. *Віче*. 2012. № 14. С. 2-14.
5. Гупаловська М.Б. Бюджет як основний інструмент фінансового забезпечення реалізації функцій держави. *Перші наукові читання пам'яті С.І. Юрія*: збірн. наук. праць. Тернопіль: Вектор, 2015. С.70-73 URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/12971>

Проскуненко Вікторія В'ячеславівна

ст. гр. ФМНВ-21, ТНЕУ

Науковий керівник - д.е.н., професор Чорна Н.П.

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Децентралізація є однією з базових умов незалежної та ефективної діяльності органів місцевої влади, саме тому в умовах кризового періоду української державності дослідження питання бюджетної децентралізації є особливо актуальним і виходить на перший план [1].

Бюджетна децентралізація являє собою процес передання повноважень (функцій, компетенцій і відповідальності) від центральних органів влади до місцевих [2].

Своєрідним стартом до бюджетної децентралізації стало внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України, згідно яких [3, 4]:

- розширено самостійність місцевих бюджетів через можливість їх прийняття незалежно від прийняття державного бюджету;